

місцевого самоврядування, неурядових організацій) із питань запобігання окремим проявам рейдерства, окреслити напрями їх взаємодії з правоохоронними органами держави й бізнес-середовищем; окреслити права та гарантії забезпечення прав суб'єктів господарювання, інших осіб під час здійснення заходів, спрямованих на протидію рейдерству; визначити систему організаційно-правового, інформаційного та матеріально-технічного забезпечення протидії проявам рейдерства в Україні тощо [3].

Проте, окрім законодавчих ініціатив, важливою передумовою протидії рейдерству в Україні, є забезпечення максимальної прозорості та дієвості процесу боротьби з рейдерськими атаками. Тому необхідно спочатку, перш за все, ліквідувати корупцію як явище, що й приведе до подолання чи як мінімум – значного зменшення такого ганебного явища, як рейдерство.

Список використаних джерел

1. Про заходи щодо протидії рейдерству. указ президента України від 22 лип. 2019 р. № 542/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/542/2019#text>.

2. Гега П. Т., Опак К. М. Взаємозв'язок корупції та рейдерства: проблеми протидії. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. № 2 (30) 2013. С. 94–101.

3. Луговий О. М. Правове регулювання протидії рейдерству в Україні. *Національний юридический журнал: теорія и практика*. Янврь, № 1 (41), 2020. С. 138–142.

Лежнін Володимир Ігорович,
здобувач Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
Міністерства юстиції України

ВІДМІНА ЗАМОВНИКОМ ПУБЛІЧНОЇ ЗАКУПІВЛІ ЯК КОРУПЦІОГЕННИЙ ФАКТОР: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ Й ОСКАРЖЕННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Економія публічних коштів у воєнний час є пріоритетом для держави, і саме процедури, передбачені ЗУ «Про публічні закупівлі», повинні забезпечити виконання цього завдання. Ураховуючи, що основними принципами публічних закупівель є максимальна економія та ефективність, запобігання корупційним діям і зловживанням тощо.

12.10.2022 була прийнята постанова КМУ «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених ЗУ «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» (далі – Особливості). Особливостями на вищезазначений період передбачено проведення

тільки відкритих торгів або використання електронного каталогу, причому зі скороченими строками на їх проведення та оскарження [1].

Водночас непоодинокими є випадки, коли електронна система закупівель вже визначила найбільш економічно вигідну тендерну пропозицію і раптом замовник приймає рішення про відміну закупівлі. Чомусь замовник втратив інтерес до укладення договору із потенційним переможцем.

При цьому у подальшому замовник оголошує нові торги з тим же або з незначно зміненим предметом закупівлі. Більше того, посилаючись на нагальні потреби у здійсненні закупівлі, у зв'язку з виникненням об'єктивних обставин, замовник може взагалі не застосовувати процедуру відкритих торгів як це передбачено пп. 4 п. 13 Особливостей.

Такі дії замовника безумовно порушують право учасника, тендерна пропозиція якого була визначена найбільш економічно вигідною, бути обраним переможцем закупівлі.

Дійсно пункт 50 Особливостей надає замовнику право відмінити відкриті торги. Однак передбачено вичерпні випадки для такого рішення:

- 1) відсутність подальшої потреби в закупівлі товарів, робіт чи послуг;
- 2) неможливість усунення порушень у сфері публічних закупівель;
- 3) скорочення обсягу видатків на здійснення закупівлі товарів, робіт чи послуг;
- 4) коли здійснення закупівлі стало неможливим внаслідок дії обставин непереборної сили.

У такому разі, замовник зазначає в електронній системі закупівель підстави прийняття такого рішення.

На жаль, вказані підстави надають замовнику занадто широкі дискреційні повноваження. А відсутність чітких вимог до рішення про відміну закупівлі, створюють умови для корупційних зловживань з боку замовника.

У будь-якому разі, рішення замовника повинно прийматися з урахуванням принципів публічних закупівель, а також обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення, безсторонньо (неупереджено), добросовісно, розсудливо, як це передбачено ч. 2 ст. 2 КАС України.

Згідно до правового висновку у постанові Верховного Суду від 02.07.2019 р. у справі № 140/2160/18, загальними вимогами, які висуваються до акта індивідуальної дії, як акта правозастосування, є його обґрунтованість та вмотивованість, тобто наведення конкретних підстав його прийняття (фактичних і юридичних), а також переконливих і зрозумілих мотивів його прийняття [2].

Рішення замовника про відміну закупівлі можна оскаржити до Антимонопольного комітету України протягом 10 днів з дати його оприлюднення (абз. 4 п. 59 Особливостей).

Так, Комісія Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель досить швидко розглядає такі скарги (до 12 робочих днів) та вже сформувала ряд вимог (абз. 2 п. 65 Особливостей). Зокрема, замовник повинен довести та документально підтвердити правомірність відміни закупівлі [3].

Водночас за подання такої скарги після оцінки тендерних пропозицій справляється плата у розмірі 0,6 відсотка очікуваної вартості предмета закупівлі або оскаржуваної частини (лота), але не менш як 3 тис. гривень та не більш як 170 тис. гривень [4].

Слід відзначити, що така плата повертається скаржнику у випадку задоволення його скарги або усунення замовником порушень, вказаних у скарзі (абз. 4 п. 56 Особливостей).

Звісно, наявність плати є запобіжним механізмом для недопущення зловживанням правом на оскарження. Однак в умовах воєнного стану та враховуючи, що вказані суми є значними для учасника торгів та їх відволікання (навіть тимчасове) може негативно вплинути на фінансовий стан учасника, а також те, що торги вже є відміненими, доцільно скасувати таку плату.

Для цього з метою полегшення доступу до оскарження необхідно доповнити п. 56 Особливостей новим абзацом наступного змісту:

«За подання скарги до органу оскарження учасником на рішення замовника про відміну закупівлі плата не справляється».

Також рішення замовника про відміну закупівлі може бути безпосередньо оскаржено до суду (п. 24 Особливостей). Однак судовий спосіб оскарження є більш тривалим та може зайняти значний час.

Так, адміністративний суд зауважив, що з урахуванням ч. 2 ст. 71 КАС України відповідач, як суб'єкт владних повноважень, повинен був довести належними і допустимими доказами причину такої стрімкої втрати потреби в закупівлі послуг, яка відбулася в той самий день, одразу після визначення позивача переможцем спрощеної закупівлі, публікації наміру укласти договір про закупівлю. Проте відповідач дані обставини не довів. Внаслідок чого адміністративний суд визнав протиправним та скасував рішення про відміну закупівлі [5].

Водночас і саме рішення Антимонопольного комітету України про задоволення скарги може бути оскаржено до суду, що призведе до ускладнення відновлення прав учасника.

Акцентуємо, що укладення договору про закупівлю під час оскарження забороняється, а у разі укладення він є нікчемним (пп. 3 п. 21, абз. 4 п. 67 Особливостей).

Однак, якщо замовник після скасування його рішення повторно відмінить закупівлю та укладе договір за результатами нової закупівлі, то на його оскарження необхідно буде витратити багато часу, зусиль та коштів.

Тому з метою зменшення корупційо-генних ризиків при прийнятті замовником рішення про відміну торгів, а також запобігання порушень після його оскарження пропонується доповнити п. 50 Особливостей новим абзацом наступного змісту:

«Забороняється повторно приймати рішення про відміну закупівлі, у разі якщо рішення замовника про відміну закупівлі раніше вже було скасовано органом оскарження або судом».

Список використаних джерел

1. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 року № 1178 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text>.

2. Постанова Верховного Суду від 02.07.2019 року у справі № 140/2160/18 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82758697>.

3. Рішення Комісії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель №7256-р/пк-пз від 24.05.2023 року URL: <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2023-02-14-003007-a>.

4. Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 р. № 292 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2020-%D0%BF#Text>.

5. Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 20.12.2021 року у справі № 420/11420/21 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102351022>.

Лобас Віра Володимирівна,
курсант ННІ № 1 Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник:
Марков Михайло Миколайович,
професор кафедри оперативно-
розшукової діяльності Національної
академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

КОРУПЦІЯ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Право на охорону здоров'я є одним з найважливіших прав людини. Здоров'я населення у фізичному, духовному та соціальному його проявах слід розглядати як основу благополуччя й основний фактор національної безпеки країни. Виходячи з цього, стаття 49